

سخنرانی دکتر سریع القلم در جلسه افطاری رییس جمهور با اساتید دانشگاه

(شنبه ۲۸ تیر، ۱۳۹۳)

جناب آقای دکتر روحانی

جناب آقای دکتر فرجی دانا

جناب آقای دکتر هاشمی

اساتید و محققان محترم

خانم ها و آقایان

در روش‌شناسی علوم انسانی، هنگامی که بخواهیم مشکلی را ریشه‌یابی کنیم، نامعقول و غیرعلمی است که در نهایت به‌عنوان مثال به ۲۴۵ علت اشاره کنیم. طی ۳۵۰ سال گذشته، در علم اقتصاد، علم سیاست و علم روابط بین‌الملل، حدود ۲۲۰۰۰ کتب درسی نوشته‌شده که عموماً به این استنتاج دست یافته‌اند که باید درخت علت و معلولی مشکلات را ترسیم کنیم. از این منظر علمی، درخت علت و معلولی مشکلات ایران را به چه صورت باید ترسیم کرد؟ وقتی کتب، روزنامه‌ها، سایت‌ها و سخنرانی‌ها را هر روز مطالعه می‌کنیم، متوجه می‌شویم هر فردی، علتی و گوشه‌ای از این درخت تنومند را به ما گوشزد می‌کند. اما به‌راستی مشکل ۱ و ۲ و ۳ کشور ما کدامند؟ همان‌گونه که هر فردی، هر بنگاهی، هر مؤسسه‌ای و هر دانشگاهی باید مسئله ۱ و ۲ و ۳ خود را با دقت تشخیص و منابع و فکر و برنامه‌ریزی را بر آنها متمرکز کنند، دولت‌ها و حاکمیت‌ها نیز ضروری است به‌چنین امری مبادرت ورزند. طبیعی است که نمی‌توان از یک سخنرانی به سخنرانی دیگر، مسئله یک ایران را تغییر داد. نمی‌توان به تناسب حضاری که جمع شده‌اند، اولویت‌های کشور را تعیین کرد. غیرمنطقی است که ۳۰ اولویت هم‌سطح مقرر کنیم. نمی‌توان در سایه هرچ‌ومرج اولویت‌ها، پیشرفتی بدست آورد. علت‌ها و مشکلات با هم مساوی نیستند. اکثریت معلول‌اند. ممکن است ۱، ۲ و ۳ یک فرد، یک بنگاه، یک نهاد در زمان‌های مختلف تغییر کند. به‌عنوان یک استنباط که در طول ۲۶ سال گذشته به آن پایبندی علمی

و استدلالی داشته‌ام، معتقدم که مشکل ۱ کشور ما این است که در مدارها و دوایر بین‌المللی حضور ندارد، تعامل نمی‌کند، رقابتی ندارد و زندگی نمی‌کند. منظور از بین‌المللی شدن، جغرافیایی خاص نیست. به جز دو - سه کشور غربی، بقیه جهان غرب عموماً در وضعیت حفظ وضع موجود خود قرار گرفته‌اند. اگر می‌خواهید معنای بین‌المللی شدن را درک کنید، به کره جنوبی سفر کنید. بین‌المللی شدن در ۳ واژه خلاصه می‌شود: کیفیت، رقابت و استاندارد. سنگاپور در ده شاخص کلیدی توسعه‌یافتگی، رتبه اول تا سوم جهانی را دارد. این کشور که مساحتی در حد تهران دارد با جمعیتی حدود ۳/۵ میلیون نفر و ۱/۵ میلیون خارجی شاغل، ۲۲۰ میلیارد دلار تولید می‌کند که ۶۳ درصد آن فن‌آوری پیشرفته است. امروز برزیل از روسیه و انگلستان بیشتر تولید می‌کند. اگر ما بین‌المللی شویم و با شرکت‌ها، مؤسسات و بنگاه‌های و دانشگاه‌های جهان و بخصوص آسیایی، رقابت کنیم، برای کشور با شوکتی مانند ایران، راضی نخواهیم شد که درصد قابل توجهی از مردم، سوار اتومبیل پرآید شوند. اگر ما با کیفیت‌هایی جهانی زندگی کنیم، خیلی سریع، ترافیک و هوای آلوده تهران را اصلاح می‌کنیم. اگر ما در سطح جهانی رقابت کنیم و معنای تخصص را بهتر متوجه شویم، طبعاً برای یک فرد، دوازده حکم اجرایی صادر نمی‌کنیم. در شهر دوی، ۱۲۴ ملیت مشغول به کار هستند ضمن اینکه تعداد مساجد در این شهر از تهران بیشتر است. در بحث آنتروپی زیست‌شناسی هم گفته می‌شود که سیستم‌های بسته از ناهنجاری‌های بیشتری رنج می‌برند. اگر ما در مدارهای بین‌المللی قرارگیریم، صنعت ما، سلامتی اداری و مالی ما، بخش خصوصی ما، محیط زیست ما، جاده‌های ما، کیفیت مدیران ما، عملکرد سه قوه ما و آنچه که به مناسبت امشب ما برمی‌گردد، دانشگاه‌های ما، اصلاح خواهند شد. این کوتاه‌ترین، کم‌هزینه‌ترین و مطمئن‌ترین راهی است که ما را می‌تواند به پیشرفت و توسعه سوق دهد. مهم‌ترین رکن یک دانشگاه، اساتید محقق و نوآور آن هستند. این ستون، ۸۰ درصد اصالت یک دانشگاه است. آنچه که آکسفورد، ام‌آی‌تی و دانشگاه ملی سنگاپور را ارزشمند کرده، جغرافیای آنها نیست بلکه کیفیت تحقیقاتی اساتید آنهاست. دانشگاهی ماهیتاً نقاد است و نقاد معتبر، کسی است که متون بین‌المللی داشته باشد. دانشگاهی بودن، شغل نیست؛ بلکه نوعی شیفتگی به شناخت و فهم پدیده‌ها، مستقل از ملاحظات سیاسی و سازوکارهای اداری ارتقاء است. کلیدی‌ترین کانون آزادی در یک جامعه زنده، دانشگاه است. آزادی فکرکردن و آزادی شناخت پدیده‌ها آنگونه که هستند. دانشگاه معتبر، دانشگاهی است که در راهروهای دانشکده‌های آن، اساتید کراهی، اساتید آلمانی و اساتید مصری نیز حضور داشته باشند تا دانشجویان و دانشجویان در کوران بحث و نقد علمی، هم‌تواضع و اخلاق علمی کسب کنند چون با بین‌المللی شدن سطح و جایگاه خود را تشخیص می‌دهند و هم به آخرین استنباط‌ها و دریافته‌های علمی دسترسی پیدا می‌کنند.

نکته آخر اینکه، به سهم خودم از فضای نوین عقلانیت در دانشگاه‌ها تشکر می‌کنم و اگر منطق این سخن و متن، اعتباری داشته باشد، امیدوارم در سال ۱۴۰۰، شاهد نهادینه‌شدن بین‌الملل‌گرایی در تاریخ دانشگاه‌های ایران عزیز باشیم.